

Jack
London
Martin Eden

Jack London

Martin Eden

Suomentanut Ville Hynynen

SAGA Egmont

Martin Eden

Translated by Ville Hynynen

Original title: *Martin Eden*

Original language: English

Cover image: Shutterstock

Cover design: Lisa Bygdén

Copyright © 2025 Saga Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727328058

1st POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser. It is prohibited to perform text and data mining (TDM) of this publication, including for the purposes of training AI technologies, without the prior written permission of the publisher.

This work is republished as a historical document. It contains contemporary use of language.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Vognmagergade 11, 2, 1120 København K, Denmark

Edellinen osa

I LUKU

Toinen avasi oven ja astui sisään mukanaan nuori mies, joka kömpelösti otti hatun päästään. Seuralaisen puku oli karkea ja tuoksui mereltä, ja näytti ilmeiseltä, ettei hän ollut kotonaan siinä upeassa salissa, johon oli joutunut. Kun hän ei tietänyt, mihin hattunsa panisi, hän alkoi tukkia sitä takkinsa taskuun, mutta silloin toinen otti sen häneltä. Se tapahtui tyyneästi ja luontevasti, ja kömpelö nuorukainen oli kiitollinen. ”Hän ymmärtää”, hän ajatteli. ”Hän kyllä auttaa minua selviämään tästä.”

Hän asteli aivan toisen kintereillä väännellen hartioitansa ja toikkaroiden hajalla säärin, aivan kuin sileän lattian palkit olisivat nousseet ja laskeneet kuin meren mainingit. Avarat huoneet tuntuivat olevan liian ahtaat hänen hoippuvalle käynnilleen, ja hän ajatteli kauhulla, että hänen leveät hartiansa tarttuisivat oviin tai että hän tyrkkäisi matalalle uunin reunalle asetetut koristeet lattialle. Hän aivan kuin kimmahteli esineestä toiseen ja suurensi moninkertaiseksi vaaran, jota todellisuudessa ei ollut muualla kuin hänen mielikuvituksessaan. Sohvapöydälle oli ladottu kor-

kea kasa kirjoja, ja sen ja suuren flyygelin välillä oli tilaa niin runsaasti, että puoli tusinaa olisi mahtunut kulkemaan siitä rinnan, mutta hän hiipi siitä varovasti peläten ja vavisten. Hänen jäntevät käsivartensa riippuivat velttoina sivuilla. Hän ei keksinyt, mihin panna kätensä; kun hän kiihtyneessä mielessänsä kuvitteli, että oli ollut kyynärpäällään tyrkkäämisillään pöydällä olevaa kirjakasaa, hän kavahti kuin pelästynyt hevonen ja oli potkaista pianotuolin nurin. Hän katseli toisen miehen notkeata käyntiä edessä ja ensi kertaa elämässään hän havaitsi kulkevansa toisella tavalla kuin muut miehet. Hän tunsu äkillisen häpeänpiston pöydässä, että hän saattoi esiintyä niin kömpelösti. Hikihelmet kihosivat hänen otsalleen, ja hän pysähtyi kuivaamaan ahavoituneita kasvojaan nenäliinalla.

”Pysähdy nyt hetkeksi, Arthur, poikaseni”, hän virkkoi koettaen leikillä verhota suunnatonta hämminkiään. ”Tämä on jo sentään sinun seuralaisellesi liian paljon yhdellä kertaa. Anna minulle aikaa hengittää edes hetkinen. Sinähän tiedät, etten edes tahtonut tulla, ja tuskinpa ne sinun omaisesikaan hetipaikalla haluavat minua nähdä.”

”Älä ole ollenkaan hämilläsi”, kuului tyynnyttävä vastaus. ”Ei sinun tarvitse ujustella meitä. Me olemme sangen vaatimatonta väkeä. Kas vain, tuollahan on kirje minulle!”

Hän astui pöydän luo, repäisi kuoren auki ja alkoi lukea kirjettä antaen siten vieraalle aikaa rauhoittua. Vieras ymmärsi hänen tarkoituksensa ja oli kiitollinen. Syntymälahjaksi hän oli saanut herkän mielen ja terävän älyn, ja vaikka pinnalla näkyi vähän, hänen mielessänsä risteilivät kuitenkin tuhannet tunteet. Hän kuivasi otsansa ja katseli ympärilleen. Kasvot olivat rauhalliset, mutta silmissä oli samanlainen ilme kuin villieläimellä, kun se vainuaa vaaraa. Tuntematon ympäröi häntä joka puolelta; levot-

tomana hän odotti; mitä tapahtuisi. Hän ei keksinyt, mitä tekisi, ymmärsi vain, että hän käyttäytyi kuin moukka, ja kaikki mitä hänessä oli, tuntui kelvottomalta tähän ympäristöön. Hän oli arka ja äärimmilleen itserakas, ja se veitikkamainen katse, jonka toinen salaa kirjeen takaa häneen heitti, tuntui lävistävän kuin tikari hänen olemuksensa. Hän huomasi tuon katseen, mutta ei ollut siitä tietävinäänkään, sillä ainoa, jonka hän perin juurin oli oppinut, oli mielenmaltti. Mutta tikarinpisto sattui hänen ylpeyteensä. Hän kirosi tuloaan, mutta päätti samalla, että kun kerran oli tullut, hän tahtoi kestää kaiken. Hänen kasvojensa ilme koveni, ja katseessa välähteli taisteluhalu. Hän katseli levollisemmin ympärilleen, teki selviä havainnolta ja painoi tämän kauniin huoneen sisustuksen yksityiskohdat tarkasti mieleensä. Hänen silmänsä olivat terävät, eikä mikään jäänyt huomaamatta, ja kuta kauemmin hänen katseensa joi tästä kauneuden lähteestä, sitä tarkemmin häipyi uhma hänen kasvoiltaan ja sijalle ilmestyi lämmin innostus. Hän oli altis kauneuden vaikutukselle, ja täällä sitä oli runsaasti nähtävänä.

Muuan öljymaalaukseen kiinnitti hänen mieltänsä. Mahtava aalto vyöryi pirstoutuen yli kalliokielekkeen, raskaat myrskypilvet peitivät taivaan, ja edempänä aallokossa purjeet pingoittuneina luovi luotsialus kohden ilta-auringossa rusottavaa myrskyistä taivaanrantaa. Alus oli kallistunut niin, että kannelta saattoi erottaa kaikki yksityiskohdat. Siinä oli kauneutta, ja se vangitsi hänet kokonaan. Hän unohti kömpelön käyntinsä ja asteli lähemmäksi taulua, aivan lähelle. Silloin häipyi kokonaan kankaan kauneus. Hänen kasvojensa ilme kuvasti hänen hämmästystään. Hän tuijotti taulua, mutta näki vain huolimattomasti läiskittyjä värilänttejä, ja siksi hän vetäytyi takaisin. Samana hetkenä kauneus palasi takaisin kankaalle. ”Pilakuva”, hän ajatteli kääntäen katseensa tau-

lusta, mutta kesken niiden lukemattomien vaikutelmien, jotka valtasivat hänen mielensä, hänellä oli aikaa ihmetellä, että niin paljon kauneutta oli tuhattu pelkkään pilaan. Hän ei tuntenut maalaustaidetta. Hän oli kasvanut sellaisissa oloissa, joissa värit ja ääriviivat esiintyvät pettämättöminä, katselipa niitä läheltä tai kaukaa. Hän oli kyllä nähnyt öljymaalauksia näyteikkunoissa, mutta ikkunoiden lasit olivat estäneet häntä työntämästä kiihkeitä silmiään liian lähelle.

Hän katsahti ystäväänsä, joka yhä luki kirjettä, ja tarkasteli pöydällä olevia kirjoja. Hänen silmiinsä ilmestyi äkkiä kiihkeä halu ja kaipaus, kuten nälkäisen katseeseen, kun hän näkee herkullisen aterian. Vaistomaisesti hän vilkaisi oikealle ja vasemmalle, astui pöydän luo, jossa melkein hellästi tarttui kirjoihin. Hän tavaili kirjojen ja tekijäin nimiä, luki rivin sieltä, toisen täältä hyväillen teoksia sekä katsein että käsin, kunnes äkkiä silmään sattui kirja, jonka hän oli ennen lukenut. Muuten kirjat yhtä hyvin kuin niiden tekijätkin olivat hänelle ventovieraita. Hän valitsi erään Swinburnen teoksen, jota alkoi lukea kasvot hehkuen ja unohtaen, missä oli. Kahdesti hän sulki kirjan pitäen kuitenkin etusormeansa välissä lukeakseen tekijän nimen. Swinburne! Sen nimen hän tahtoi pitää mielessään. Tuolla miehellä oli silmät, ja hän oli varmaan nähnyt värejä, joita osasi selittää. Mutta kuka oli Swinburne? Oliko hän kuollut jo sata vuotta sitten, kuten useimmat muut runoilijat? Vai elikö hän vielä ja kirjoitti? Hän katsoi nimilehteä. Kas niin, hän on kirjoittanut muitakin teoksia. Mikäpä siinä, huomenna hän menee kirjastoon ja koettaa lainata sieltä jonkin Swinburnen teoksen. Hän alkoi lukea edelleen ja unohti kaiken muun. Hän ei huomannut sitäkään, että nuori nainen oli tullut huoneeseen. Hän tajusi sen vasta, kun kuuli Arthurin äänen:

”Ruth, tässä on herra Eden.”

Hän sulki kirjan jättäen etusormensa väliin, mutta ennen kuin hän ehti kääntyä, valtasi hänet uusi ihmeellinen tunne, jota kuitenkaan ei ollut herättänyt tyttö, vaan hänen veljensä sanat. Hänen jäntevässä ruumiissaan piili runsas määrä värisevää tunteellisuutta. Pieninkin ulkonainen tapaus, joka koski hänen herkkään mieleensä, sai hänen ajatuksensa, tunteensa ja innostuksensa leimahtamaan liekkiin. Lakkaamatta hänen mielikuvituksensa oli äärimmilleen jännittynyt, ja pienimmätkin seikat herättivät joko mieltymystä tai vastenmielisyyttä. ”Herra Eden” oli nyt saanut hänen mielensä kuohuksiin; olihan hänen nimensä ollut ”Eden” tai ”Martin Eden” tai pelkkä ”Martin” koko hänen ikänsä. Ja ”herra”! Se oli lausuttu luonnollisesti vain erehdyksestä, se oli hänen varma vakaumuksensa. Sinä hetkenä hänen mielensä muuttui suunnattomaksi camera obscuraksi, jossa hän näki lukematomia kuvia omasta elämästään: pimeistä hiiliruumista ja laivan-kansista, majapaikoista ja laitureista, poliisiytmistä ja kapakoista, sairaaloista ja köyhäinkodeista, ja kaikissa näissä kuvissa oli pu-naisena lankana se tapa, jolla häntä eri tilanteissa oli puhuteltu.

Ja sitten hän kääntyi ja näki tytön. Sinä hetkenä katosivat kaikki houreelliset mielikuvat hänen sielustaan. Tyttö oli kalpea, eeterinen olento, jolla oli suuret syvät sinisilmät ja runsaat kultakiharat. Poika ei tiennyt, kuinka hän oli puettu, tajusi vain, että hänen pukunsa oli yhtä ihmeellinen kuin hän itsekin. Hän vertasi häntä kalpeaan kultaiseen kukkaan, joka hymysi hennossa vanassa. Ei, hän oli henki, taivainen olento, jumalatar; sellainen yliluonnollinen kauneus ei ollut tästä maailmasta. Tai ehkäpä kirjat puhuivat totta kertoessaan, että saattoi löytää monta hänenkaltaistansa elämän päivänpaisteisilta rinteiltä. Hän kyllä saattoi olla yksi tuon merkillisen Swinburnen ylistyksen kohteista. Kukapa

tietää, eikä hänellä ollut mielessä joku tämänkaltainen olento kuvattessaan Iseulta kirjassa, joka on pöydällä. Näiden ajatusten, tunteitten ja kuvien paljous valtasi voimakkaana vuoksena sinä hetkenä hänen mielensä. Hänellä ei ollut aikaa ajatella todellisuutta. Hän näki tytön ojentavan kätensä hänelle, ja tyttö katsoi häntä suoraan silmiin pudistaessaan hänen kättään reippaasti ja sydämellisesti. Ne naiset, joita hän oli tuntenut, eivät tervehtineet tuolla tavalla. Useimmat niistä eivät juuri koskaan kädestä pudistaen ketään tervehtineet. Nyt vyöryi hänen ylitsensä uusi muistojen virta, kangastivat kuvat, joista hän näki, miten hän ennen oli tehnyt tuttavuutta monenlaisten naisten kanssa, ja hän luuli hukuvansa. Mutta hän karkoitti kaikki mielestään ja katsoi häneen. Ei hän ikinä ollut nähnyt tuollaista naista. Ne naiset, joita hän oli tuntenut! Äkkiä hän oli näkevinään heidät kaikki rivissä tämän molemmilla puolilla. Yhden ainoan sekunnin hän seisoి muotokuvakokoelman edessä, jossa tämä muodosti keskipisteen ja jossa hän vain pikaisella silmäyksellä arvosteli ja punnitsi noita toisia, koska tämä ainoa oli kaiken arvon mitta. Hän näki kalpeat ja sairaalloiset tehtaantyttöjen kasvot sekä kiepsuttelevat, rivonauriset tytöt etelän loistokaduilta. Siinä oli tyttöjä paimenmajoista, tummia meksikolaisnaisia, jotka löyhyttelivät sikareja. Nämä vuorostansa sysäsivät syrjään nukkemaiset japanittaret, jotka sievistellen kiepsuttelivat puukengissä; Intian sekarotuiset suloisine piirteineen, joille oli painunut rappeutumisen leima; täyteläiset Etelämeren saarten naiset ruskeine ihoineen ja kukkaseppeleineen. Kaikki nämä karkoitti taaskin merkillinen ja kauhistuttava painajaismainen hourekuva: likaisia, horjuvia olentoja Whitechapelin syrjäkaduilta, noita juopuneita raivottaria salaonkaloista, kaikkia noita lukemattomia helvetillisiä verenimijöitä, jotka kam-

mottavina naisen irvikuvina vaanivat merimiehiä, satamien hylkytavara, kuohuva vaahto ihmiselämän haisevassa likalätäkössä.

”Ettekö tahdo istua, herra Eden?” sanoi tyttö. ”Minä olen toivonut saavani tavata teitä aina siitä asti, kun Arthur kertoi tuosta tapauksesta. Siinä te menettelitte sankarillisesti – –”

Nuorukainen teki kädellään torjuvan liikkeen mutisten, ettei tuosta kannattanut puhua ja että kuka tahansa olisi tehnyt samoin. Tyttö huomasi, että kädessä oli ruvella oleva haava, ja luodessaan silmäyksen hänen sivullaan riippuvaan käteen hän huomasi, että siinäkin oli samanlainen paraneva haava. Tytön nopsa katse keksi arven hänen poskessaan, toinen pilkisti esille otsalta tukan alta, ja kolmas katosi pitkin kaulaa kovan kauluksen alle. Hän pidätti hymyä, joka pyrki hänen huulilleen, kun hän näki punaisen juovan, jonka kaulus oli kalvanut hänen pronssinväriseen kaulaansa. Ilmeisesti mies oli tottumaton tällaisiin kovetettuihin kauluksiin. Yhtä vähän hänen naisellinen silmänsä saattoi olla huomaamatta, että vaatteitten laatu oli halpa ja kuosi kelvoton, niin että takin olkapäille muodostui rumia poimuja, kun taas hihat pingoittuivat suojatessaan hänen pulleita, jänteviä lihaksiaan.

Tehdessään torjuvan eleensä ja mutistessaan, ettei se ollut puhumisen arvoista, mies koetti seuraten tytön kehotusta päästä tuolille istumaan. Hänellä oli kuitenkin aikaa ihailla, miten sulavasti toinen istahti, ja sitten hän tarttui häntä vastapäätä olevaan tuoliin ja painui siihen tuntien syvästi, miten kömpelön kuvan hän siinä muodosti. Tämä oli uusi kokemus hänelle. Koko elämänsä ajan hän oli ollut tietämätön siitä, oliko hän miellyttävä vai vastenmielinen. Sellaiset ajatukset eivät milloinkaan olleet joutuneet hänen mieleensä. Hän istahti varovasti tuolin reunalle, ja hänellä oli hirvittävä vastus käsistensä. Ne olivat aina tiellä, mihin ikinä hän yrittikin niitä asettaa. Arthur lähti huoneesta, ja Martin

Eden seurasi hänen poistumistaan kaihoisin katsein. Hän tunsi olevansa mennyttä miestä, jos jäisi kahden kesken huoneeseen tämän enkelimäisen naisen kanssa. Eihän täällä ollut kapakoitsijaa, jolta olisi voinut tilata juotavaa, ei edes pientä poikaa, joka olisi pistäytynyt kadun kulmasta hakemassa kannun olutta, jonka avulla olisi helpommin voinut alkaa hieroa ystävyyttä.

”Teillä on arpi kaulassanne, herra Eden”, sanoi tyttö. ”Kuinka te sen olette saanut? Olen varma, että se tapahtui jossakin seikkailussa.”

”Muuan meksikolainen koetteli siihen veistänsä, neiti”, hän vastasi kostutellen polttavia huuliaan ja koettaen selvittää kurkuunsa. ”Se oli vain tavallinen tappelu. Kun minä riistin häneltä veitsen, hän yritti purra poikki minun nenäni.”

Hänen lausueksaan nämä vaatimattomat selityksensä hänen mieleensä muistui elävästi kuuma tähtikirkas yö Salina Cruzissa, valkoinen rantahietikko, satamassa majailevien sokerilaivojen valot, juopuneitten merimiesten äänet edempänä, tungettelevat rantajätkät, hehkua raivo meksikolaisen kasvoilla, joka oli kuin välähdys parista villipedon silmästä tähtien valossa, teräksen pisto niskassa, vuolas verivirta, melu ja huudot, kaksi ruumista, hänen ja meksikolaisen, tarrautuneina yhteen ja kieriskellen toistensa yli hiekassa, joka pilvenä kohosi ilmaan, ja jostakin kaukaa säesti tätä kaikkea haikeansurullinen kitaran sävel. Sellainen kuva ilmestyi hänen sieluunsa, ja väristys kävi hänen lävitsensä. Hän mietti, voisikohan se mies, joka oli maalannut tuon seinällä olevan luotsilaivan, maalata myös tämän. Valkoinen ranta, tähdet ja sokerilaivojen valot vaikuttaisivat suurenmoisilta, hän ajatteli, ja keskellä hietikolla olisi tummien miesten ryhmä taistelijain ympärillä. Veitsen tuli myös saada sijansa taulussa, hän päätti, se hän sopisi mainiosti välähtämään tähtien valossa. Mutta kaikesta

tästä ei ollut jälkeäkään hänen puheessaan. Hän sanoi vain: ”Hän koetti purra poikki minun nenäni.”

”Oh”, pääsi tytöltä hiljaa, ja poika huomasi pelon häivähdyksen hänen suloisilla kasvoillaan.

Hän itsekin pelästyi, mutta vain heikko puna näkyi hänen kasvoillaan, vaikka hän tunsi poskiansa polttavan, kuin olisi seisunut höyrypannun avonaisen ahjon edessä. Sellaiset likaiset jutut kuin tappelut ja puukotukset eivät ilmeisesti sopineet keskustelunaiheeksi ylhäisen naisen kanssa. Kirjojen henkilöt, jotka elivät hänen asemassaan, eivät koskaan puhuneet moisista asioista, tuskinpa edes tiesivät sellaisista tapauksista.

Keskustelussa, jota he olivat koettaneet saada käyntiin, syntyi lyhyt äänettömyys. Tyttö yritti uudestaan kysyen varovasti hänen poskessaan olevasta arvesta. Mutta vaikka hän vain kysyi, huomasi poika, että toinen koetti käyttää hänen puhutapaansa, ja hän puolestansa päätti hylätä sen ja yrittää puhua tytön kieltä.

”Se oli vain tapaturma”, hän sanoi vieden kätensä arvelle. ”Eräänä tyynenä yönä, jolloin merellä kävi vielä levottomat mainingit, irtaantui päämaston raakapuun touvi. Se oli punottu teräslangoista ja se roikkui kuin käärme ilmassa. Koko miehistö koetti siepata sen kiinni, ja siinä rytäkässä se osui poskeeni.”

”Oh”, virkahti tyttö äänessään ymmärtämyksen väre, vaikka selitys olikin ollut hänelle melkein käsittämätöntä, ja hän mietti, mitä ”touvi” mahtoi merkitä.

”Tuo Swainburne”, alkoi poika johtaakseen päätöksensä mukaan keskustelun alalle, jota tyttö ymmärsi.

”Kuka?”

”Swainburne”, toisti poika lausuen taaskin nimen samalla tavalla väärin. ”Runoilija.”

”Swinburne”, korjasi tyttö.

”Niin, juuri hän”, sammalsi poika ja hänen kasvonsa hehkuivat taas. ”Kuinka kauan siitä on, kun hän kuoli?”

”Onko hän kuollut? Sitä minä ei ole kuullutkaan!” Tyttö näytti hyvin uteliaalta lisätessään: ”Missä te olette häneen tutustunut?”

”En minä ole häntä koskaan nähnyt”, kuului vastaus. ”Mutta juuri kun te tulitte minä luin hänen runojaan kirjasta, joka on tuossa pöydällä. Mitä pidätte hänen runoistaan?”

Silloin tyttö alkoi jutella vilkkaasti ja sujuvasti aiheesta, jonka hän oli esittänyt. Poika tunsikin olonsa helpommaksi, ja asettautui hieman varmemmin tuolille pitäen lujasti kiinni käsinojasta ikään kuin peläten, että se muuten karkaa häneltä. Hänen oli onnistunut saada tyttö puhumaan hänen omaa kieltänsä, ja kun tämä nyt jutteli, koetti hän seurata mukana salaa ihmetellen hänen tietojensa paljoutta ja juopuen hänen kasvojensa kalpeasta kauneudesta. Hän seurasi häntä, vaikkakin hänen huulilintansa tuli lakkaamatta ventovieraita sanoja ja kriittisiä lausetapoja ja ajatusyhtymiä, jotka olivat hänen käsitystavallensa aivan outoja. Siitä huolimatta se kiihoitti hänen mieltänsä ja teroitti hänen ajatuskykyänsä. Tässä oli henkistä elämää ja tässä oli kauneutta niin lämmintä ja ihmeellistä, ettei hän ollut koskaan voinut sellaisesta edes uneksia. Hän unohti itsensä ja tuijotti häneen nälkäisin katsein. Tässä oli jotakin, jonka puolesta kannatti elää, taistella ja voittaa – oh, vaikkapa kuollakin. Kirjat puhuivat totta. Sellaisia naisia on todellakin olemassa. Tämä oli yksi niistä. Hän lainasi siivet hänen sielullensa, ja suuret ihmeelliset taulut avautuivat hänen eteensä, ja ne kuvasivat loistavin värein rakkautta ja unelmia ja kuolemattomia sankaritöitä naisen puolesta – kalpean, kultaisen kukan vuoksi. Ja läpi tämän häilyvän, väreilevän unikuva, joka oli kuin satumainen kangastus, hän näki todellisen naisen, joka istui tuossa ja puhui hänelle kirjallisuudesta

ja taiteesta. Hän kuunteli kyllä tarkasti, mutta tuijotti samalla, vaikka itse sitä tajuamatta, toista niin kiihkeästi, että kaikki, mikä hänessä oli miehekästä, loisti hänen katseestaan. Mutta toinen, joka oli nainen ja tunsi sangen vähän miesten maailmaa, huomasi kyllä hänen polttavan katseensa. Tyttö ei ollut koskaan nähnyt ainoankaan miehen katsovan häneen tuolla tavalla, ja hän tuli aivan hämillensä. Hän änkytti ja lopetti puheensa. Hänen konseptinsa olivat menneet sekaisin. Mies pelotti häntä, mutta samalla oli merkillisen suloista olla tuollaisten katseitten kohteena. Hänen kasvatuksensa varoitti häntä vaarasta, viekkaasta vihollisesta, joka salaperäisen viehättävästi tahtoi kietoa hänet pauloihinsa. Mutta hänen vaistonsa sai hänen olemuksensa väreilemään, ja sielussa soivat ihmeelliset sävelet pakottaen häntä unohtamaan paikan ja heidän välillään olevan eron. Hänen vaistonsa kehotti häntä valloittamaan tämän toisesta maailmasta tulleen muukalaisen, tämän jörön nuorukaisen, jonka käsissä oli paranevat haavat ja kaulassa punainen juova, koska hän oli tottumaton koviin kauluksiin, ja joka varmaankin oli tahraantunut taistellessaan kurjaa kohtaloaan vastaan. Itse hän oli puhdas ja hänen puhtautensa huusi vastaan, mutta hän oli nainen ja alkoi juuri aavistaa olentonsa syvimpiä voimia.

”Kuten sanoin – mitä minä sanoinkaan?” Hän vaikeni äkkiä ja alkoi iloisesti nauraa omalle hämmingilleen.

”Te sanoitte, ettei tästä Swinburnesta koskaan tullut suurta runoilijaa, koska ... niin kauaksi te pääsitte, neiti”, selitti poika kiihkeästi, kuin hänet olisi äkkiä vallannut suunnaton nälkä, samalla kun suloiset väreet kiiriskelivät alas ja ylös pitkin hänen selkäpiitönsä tuota naurua kuullessaan. Kuin hopea, hän ajatteli itsekseen, kuin hopeakellojen kaiku. Sinä hetkenä hän joutui silmänräpäykseksi kaukaiseen maahan, jossa hän kukkivan vaaleanpu-

naisen kirsikkapensaan alla poltteli savuketta ja kuunteli suippo-
tornisen intialaistemppelein kelloja, kun ne kutsuivat olkisandaa-
leihin pukeutuneita uskovia hartaudenharjoitukseen.

”Niin, – kiitos”, sanoi tyttö. ”Swinburne epäonnistui sen täh-
den, että hän oli, jos niin saan sanoa, epähieno. Hänen runoissaan
on monta, joita ei pitäisi lukea. Todella suuren runoilijan tuotan-
nossa on jokainen rivi täynnä kauneutta ja totuutta ja herättää
ihmisessä eloon kaiken, mikä hänessä on suurta ja jaloa. Niistä ei
voi riviäkään ottaa pois ilman, että maailma tulee siitä köyhem-
mäksi.”

”Minusta se oli suurta”, sanoi poika viivytellen, ”se vähä, mitä
minä luin. Ei minulla ollut aavistustakaan, että hän oli sellainen –
sellainen lurjus. Se tulee kai esille hänen muissa kirjoissaan, luu-
lisin.”

”Tuostakin kirjasta, jota luitte, olisi huoletta saanut jättää pois
monta riviä”, vastasi tyttö varmasti, melkein papillisesti.

”Ne minä varmaan hyppäsin yli”, virkkoi poika. ”Se, mitä luin,
oli todella hyvää. Aivan kuin salamoi, loisti ja säteili, ja ihmeelli-
nen valo tulvi minun sieluuni aivan kuin auringosta tai valonheit-
täjästä. Niin se minuun vaikutti, mutta pelkään, etten ymmärrä
paljoa runoista.”

Hän vaikenä hämillään. Hän tiesi kyllä, ja se tuotti hänelle
tuskaa, ettei hän kyennyt miellyttävästi tulkitsemaan tunteitansa.
Hän oli tuntenut elämän suuruuden ja täydellisyyden hehkuvan
siinä, mitä hän oli lukenut, mutta hän ei voinut sanoa sitä selit-
tää. Hän tunsi olevansa avuton kuin merimies, joka on joutunut
pimeänä yönä ohjaamaan outoa laivaa tuntemattomilla vesillä.
Mutta samalla hän järkähtämättömästi päätti tutustua tähän uu-
teen maailmaan. Hän ei ollut koskaan nähnyt mitään, jota ei olisi
voinut oppia, jos vain oikein tahtoi, ja nyt oli hänen aika oppia il-

*Jack Londonin ajattomassa
klassikossa työväenluokkainen mies
ponnistelelee kohotakseen osaksi valtaeliittiä*

Nuori Martin Eden on köyhä merimies, jonka elämä muuttuu, kun hän tutustuu yläluokkaiseen Ruth Morseen. Rakkaus sytyttää Martinissa sammumattoman tiedonjanon ja vimmaisen halun nousta köyhyydestä tulemalla kirjailijaksi. Vain saavuttamalla paikan sivistyneistön parissa hän voi saada Ruthin itselleen. Mutta onko luokkanousu lopulta kaiken vaivan arvoista?

Jack Londonin (1876–1916) voimakkaasti omaelämäkerrallinen *Martin Eden* on unohtumaton kuvaus palavasta kunnianhimosta, luokkarajojen ylittämisestä ja unelmien tavoittelun polttavasta hinnasta. Se on yhä ajankohtainen romaani unelmista, rakkaudesta ja menestyksen käänköpuolesta.